

**STRATEŠKE SMJERNICE RAZVOJA EU POLITIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ
Obrazovanje i znanost (prezenter prof.dr.sc. Neven Budak)**

Znanje je opće dobro čovječanstva i pojedinaca koje potiče samorazumijevanje, razumijevanje drugih, uređenje međuljudskih i društvenih odnosa, olakšava usvajanje vještina. Stječe ga se obrazovanjem i učenjem, iskustvom i razmišljanjem. Kvalitetno obrazovanje sinergički objedinjava ove komponente.

Kvalitetno obrazovanje počiva na razrađenom sustavu osiguranja kvalitete, samo-vrednovanja, ekspertnog vanjskog vrednovanja i nakani da se postupa prema evaluacijskim nalazima i preporukama.

Svaka ljudska zajednica kojoj je do dobrobiti njezinih članova predano će njegovati i unapređivati različite oblike kvalitetnog, u cijeloj zemlji kvalitativno ujednačenog obrazovanja, infrastrukturno omogućavati (i socijalno pomagati) njegovu dostupnost svakome, vrhunski će cijeliti i vrednovati rad i autonomiju učitelja kojima povjeravamo ključnu zadaću - pripremu za budućnost naše djece i naše cjelokupne zajednice.

Stoga:

- Provedbu stratezijskih, zadnjih godina ambiciozno sročeni dokumenata o razvoju hrvatskog obrazovanja i znanstvene djelatnosti, treba sistematski nadzirati. Pozivamo Vladu i ministra znanosti i obrazovanja RH da organiziraju svakogodišnje, ekspertne i politički neutralne evaluacije spomenutih stratezijskih dokumenata te da te nalaze učine dostupnima javnosti.
- Po potrebi, ovisno o rezultatima evaluacija, ažurirati stratezijske projekcije.
- Redovito ažurirati elektroničke objave svih ustanova i agencija u sustavu različitih razina obrazovanja i znanstvene djelatnosti.

1. Predtercijarno obrazovanje

- Predano raditi na uspostavi i unapređivanju kvalitetnog i svakome dostupnog, u državi ujednačenog sustava odgoja i obrazovanja, od vrtića do prve kvalifikacije

- U predtercijarnom obrazovanju izrazito je važna Agencija za odgoj i obrazovanje, čija je zadaća neprestano unapređivati kvalitetu obrazovanja, prije svega sadržajnim i metodskim radionicama za učiteljice i učitelje
- Rezultate vrednovanja (državne mature, nacionalnih ispita, PISA testova...) treba analizirati i po njima postupati na razinama države, županije, općine, škole, nastavnoga predmeta. U tome bi poslu bile od pomoći stalne ekspertne skupine
- Ozakoniti produljenje obveznog obrazovanja - uskoro na 9 godina te planirati obvezno obrazovanje do stjecanja prve kvalifikacije ili do državne mature
- Kako se nastava gradi na dinamičnim znanstvenim otkrićima, ažurirati kurikule i udžbenike barem svakih četiri godine
- Uravnotežiti omjere strukovnog, umjetničkog i općeg obrazovanja - u Hrvatskoj strukovne škole pohađa čak 70% učenica/ka
- Kvalitetno i ažurno obrazovati učiteljice i učitelje i organizirati im cjeloživotno učenje (upoznavati ih s novim kurikulima i metodama poučavanja)
- Ubrzati ispunjenje kadrovskih i infrastrukturnih pretpostavki za uvođenje cjelodnevnih škole
- Lokalne zajednice trebaju unapređivati kvalitetno obrazovanje te odgovarajućim uvjetima za život i rad pripomoći privlačenju kvalitetnih učiteljica/a u svoje sredine
- Škole opremiti suvremenim i kvalitetnim sredstvima za nastavu kao i izvan-nastavne aktivnosti
- Ubrzano povećavati broj vrtića i obuhvata djece
- Od vrtića do mature unapređivati kulturu čitanja i rad s knjigom te ažurno opremiti školske knjižnice
- Od početka do kraja školovanja obrazovati za informatičku, komunikacijsku i medijsku pismenost
- Uvažavati inovativno kvalitetne prijedloge javnih savjetovanja pri donošenju konačnih odluka o raspravljanoj predmetu
- Intenzivno i stalno unapređivati djelatnost u kojoj je Hrvatska izrazito deficitarna - akreditirati i poticati sve oblike cjeloživotnog učenja (obrazovanja i doškoloavanja starijih)

2. Tercijarno obrazovanje

- Tercijarno obrazovanje i proizvodi i poučava znanja i vještine te je stožerna ustanova za "ekonomiju znanja" i "zelenu tranziciju", za strategijske ciljeve EU-e i Hrvatske
- Ta složena stožerna ustanova građena je na slobodi i znanstvenih istraživanja i poučavanja. Temeljem odluka svih ministarskih konferencija o Bolonjskom procesu politička sfera je dužna štiti javno visoko obrazovanje od političkih, gospodarskih i komercijalnih pritisaka
- Temeljem odluka svih ministarskih konferencija o Bolonjskom procesu politička sfera je dužna osiguravati uvjete autonomije visokog obrazovanja i preduvjete za akademske slobode te u tome poštovati europske standarde (usp. dokumente European University Association)
- Sfera politike dužna je sa sveučilištima i veleučilištima dogovarati srednjoročne visoko-obrazovne politike, a ne jednostrano ih nametati
- Sfera politike dužna je s javnim sveučilištima i javnim veleučilištima dogovarati moduse i dostatne količine transparentnog financiranja temeljem programskih ugovora dogovorenoga sadržaja
- Sfera politike dužna je provoditi europske standarde i tretirati cjelokupno visoko obrazovanje na jednak način i stoga omogućiti autonomiju i veleučilištima te odustati od direktnog upravljanja ministra tim ustanovama - upravnim vijećima s ključnim ovlastima, kojima većinu članova imenuje ministar
- Poticati međunarodnu suradnju nastavnika i ustanova visokog obrazovanja
- Poticati suradnju visokog obrazovanja s gospodarstvom
- Poticati suradnju visokog obrazovanja sa znanstveno-istraživačkim institutima
- Omogućiti i poticajno financirati centre izvrsnosti temeljem nedavnih vrhunskih postignuća znanstvenikâ
- Visoko-obrazovnim nastavnicima vratiti do nedavno postojeća zvanja umjesto sustava radnih mjesta
- Hrvatski Sabor, u svojstvu osnivača sveučilišta, treba si vratiti osnivačka prava, dakle strategijske i nadzorne ovlasti koje je, u ime osnivača, obavljalo Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnologiju, koje imenuje Sabor

- U unapređivanju akademske i znanstveničke čestitosti etičkim procesima treba omogućiti dvostupanjski postupak (s mogućnošću prava žalbe), uključujući nacionalnu razinu
- 'Demokratizirati' izbor rektora i dekana tako da glasuju svi (akademski) uposlenici kao i predstavnici studenata i ostalih uposlenika visoko-obrazovnih institucija
- Dogovoriti dugoročne uvjete napredovanja u zvanjima i time stabilizirati sustav
- Četvero-komponentni Sveučilišni savjet (predstavnik sveučilišta, politike, gospodarstva, specijaliziranih udruga civilnog društva) nepropustiva su mogućnost dogovaranja strategijskih odrednica razvoja i djelovanja sveučilišta
- Međunarodni sveučilišni savjet nenadoknativa je prilika internacionalizacije sveučilišta
- Kao svojevrsni trust mozgova sveučilište je odgovorno za djelovanje u svojoj bližoj i daljoj okolini pa je za očekivati supstancijalni doprinos sveučilišnih djelatnika rješavanju klimatske i ekološke krize, koncipiranju, sklapanju i provođenju 'zelenog društvenog ugovora'
- Agenciji za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) vratiti samostalnost i omogućiti organiziranje vlastitoga ureda jer joj u suprotnome prijeti opasnost gubitka članstva u ENQA-i, Europskoj asocijaciji za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju, i stoga gubitak međunarodne valjanosti kako AZVO- inih provjera kvalitete tako i diploma stečenih na hrvatskim sveučilištima

3. Znanstvena djelatnost i javni instituti

- Smanjiti ovlasti upravnog vijeća javnih instituta i povećati ovlasti znanstvenih vijeća, smanjiti ovlasti vanjskih faktora nad javnim institutom (ministra) te tako poštovati zakonom jamčenu i europskim standardima zahtijevanu autonomiju znanstveno-istraživačke djelatnosti
- Poticati suradnju s visokim obrazovanjem
- Poticati suradnju s gospodarstvom
- Porezno poticati hrvatske kompanije za ulaganja u znanstvena istraživanja
- Kapitalnu opremu nabavljati kao javnu tako da je mogu koristiti i uposlenici drugih javnih znanstveno-istraživačkih ustanova

- Vratiti samostalnost Hrvatskoj zakladi za znanost i omogućiti samostalno organiziranje njezinoga ureda, kao što je praksa u European Science Foundation i National Science Foundation u SAD-u, koji su uzori HRZZ